

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ändring av kommunallagen samt lagstiftning om förfarandet vid kommunala folkomröstningar

1997-98

nr 11
FR nr 1

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår vissa ändringar i den nya kommunallagen i avsikt att reglera villkoren för en kommuns utträde ur Ålands kommunförbund. Samtidigt föreslås att en kommun som utträder ur kommunförbundet också därefter är skyldig att delta i finansieringen av kommunala avtalsdelegationens verksamhet.

Vidare föreslår landskapsstyrelsen en särskild landskapslag som reglerar förfarandet vid kommunala folkomröstningar.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att de båda landskapslagarna antas. I förslaget till ändring av kommunallagen föreslår utskottet att utträde ur Ålands kommunförbund kan ske endast vid ett årsskifte och att det inte skall vara möjligt att utträda ur förbundet förrän tidigast år 2003.

Utskottet tillstyrker i huvudsak förslaget till landskapslag om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar men föreslår vissa mindre ändringar och förtydliganden.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Den nya kommunallagen för landskapet Åland (73/97) träder i kraft den 1 januari 1998. Vid behandlingen av lagförslaget godkände lagtinget tre hemställningsklämmor varav en gällde utträde ur Ålands kommunförbund och en annan behovet av kompletterande lagstiftning för kommunala folkomröstningar.

Enligt landskapsstyrelsens förslag till ny kommunallag (FR nr 3/1996-97) var det obligatoriskt för alla åländska kommuner att ansluta sig till Ålands kommunförbund och någon möjlighet att utträda ur förbundet fanns inte beaktad i lagtexten. Under behandlingen i lagtinget avlägsnades på förslag av stora utskottet (bet.nr 4/1996-97) det uttryckliga förbudet att utträda ur förbundet. Vid ärendets tredje behandling hemställde lagtinget dessutom om att landskapsstyrelsen bereder bestämmelser som gör det möjligt att utträda ur Ålands kommunförbund och om villkoren för utträdet. Lagtingets hemställan finns nu beaktad i förslaget till ändring av 96 § kommunallagen. Utskottet konstaterar att förslaget i sak motsvarar lagtingets hemställan. Utskottet anser det viktigt att Ålands

kommunförbunds verksamhet från början ges tillräcklig stabilitet och nödvändiga verksamhetsförutsättningar och föreslår därför att det under en övergångsperiod inte skall vara möjligt att utträda ur förbundet. Dessutom föreslår utskottet att ett utträde av praktiska skäl skall kunna verkställas endast i samband med ett årsskifte. Utskottet utgår likväl från att förbundets verksamhet skall medföra sådan nytta för de åländska kommunerna att frågan om utträde inte blir aktuell.

I och med att landskapslagen om kommunala avtalsdelegationen (24/78) upphävs den 1 januari 1998 kommer den kommunala avtalsdelegationen att uppgå i Ålands kommunförbund som en del därav. Mandatet för den avtalsdelegation som valts enligt den tidigare lagen måste därmed anses upphöra och en ny avtalsdelegation skall utses enligt den nya kommunallagens 102 § som föreskriver en mandattid om fyra år. Då några övergångsbestämmelser inte intagits i den nya kommunallagen innebär detta att den nya kommunala avtalsdelegationens mandattid inte kommer att sammanfalla med den kommunala valperioden som fallet är i fråga om övriga kommunala förtroendeuppdrag. Utskottet uppmanar landskapsstyrelsen att överväga frågan om mandatperioden för kommunala avtalsdelegationen framdeles borde följa mandatperioden för övriga kommunala förtroendeuppdrag.

Lagtinget hemställde vidare om att sådan kompletterande lagstiftning som är nödvändig för att förrätta kommunala folkomröstningar bereds och föreläggs lagtinget. I lagutskottets betänkande nr 8/1996-97 konstaterades att en hänvisning till bestämmelserna om lagtingsval och kommunalval inte var tillräcklig för att reglera förfarandet vid kommunala folkomröstningar. Utskottet ansåg det nödvändigt att tillräckligt tydligt separat lagstifta om de mest väsentliga frågorna som sammanhänger med en kommunal folkomröstning. Utskottet konstaterar nu att förslaget till landskapslag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar motsvarar de önskemål som lagtinget uttalade.

Utskottet konstaterar att det i förslaget till landskapslag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar på flera ställen hänvisas till bestämmelserna i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval. Till den del särskilda bestämmelser saknas skall dessutom olika bestämmelser i samma landskapslag iaktas i tillämpliga delar. Utskottet har erfarit att en revidering av vallagstiftningen för närvarande bereds. Som en följd härav blir det nödvändigt att landskapsstyrelsen antingen i direkt anslutning till ändringarna i vallagstiftningen eller separat återkommer till lagtinget med förslag till ändringar i lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

Utskottet har vidare berört frågan om de röstberättigade vid en folkomröstning skulle ha möjlighet att stöda flera av de angivna alternativen eller att på röstsedeln ställa de olika alternativen i en önskad rangordning. Ett sådant system innebär dock betydande avvikelser från förfarandet vid andra omröstningar och val och kräver dessutom att stadgandena om omröstningen kompletteras. Konsekvenserna av ett sådant förfarande kräver dessutom ytterligare utredning. Utskottet anser dock att landskapsstyrelsen i annat sammanhang kan

överväga om ett system med preferensröstning kan tillämpas i samband med folkomröstningar.

Då framställningen till sitt innehåll i huvudsak bygger på lagtingets hemställningar och på grund av de skäl som närmare framgår i framställningens motiveringar tillstyrker utskottet lagförslagen med vissa erforderliga ändringar.

Detaljmotivering

1. Landskapslag om ändring av kommunallagen för landskapet Åland

96 § Enligt framställningen kan en kommun genom att skriftligen meddela härom utträda ur Ålands kommunförbund. Utträdet skulle bli gällande ett år från den dag då kommunen sänt meddelande om saken till Ålands kommunförbund. Som framgår av den allmänna motiveringen anser utskottet att ett utträde alltid bör knytas till ett årsskifte. Olika praktiska skäl, bl.a. regleringen av medlemskommunernas ekonomiska åtaganden, talar för detta. Meddelande om utträdet bör dessutom ske minst ett kalenderår före utträdet verkställs. Utskottet föreslår därför att 1 mom. ändras i enlighet härmed.

Utskottet föreslår vidare (se nedan) att ikraftträdelsebestämmelsen kompletteras så att utträde inte är möjligt under en övergångstid efter förbundets tillkomst.

Av lagtekniska skäl föreslår utskottet att det föreslagna nya 3 mom. utgår och att dess innehåll överflyttas till nya moment i 100 resp. 105 §§.

100 § Utskottet anser att bestämmelsen om att kommun som utträtt ur Ålands kommunförbund fortfarande är bunden till ingångna avtal hör hemma i kapitlet om kommunala avtalsdelegationen och föreslår att den överflyttas från 96 § till ett nytt 3 mom. i 100 §. I förtydligande syfte föreslår utskottet vidare att det av lagtexten skulle framgå att kommun som utträder ur kommunförbundet är bunden också till de arbetskollektivavtal som ingåtts mellan de kommunala avtalsparterna.

105 § Utskottet anser att bestämmelsen om att en kommun som utträtt ur Ålands kommunförbund är skyldig att delta i finansieringen av kommunala avtalsdelegationens verksamhet hör hemma i 105 § som innehåller regler om finansiering av delegationens verksamhet och föreslår därför att den överflyttas hit från 96 §.

Ikraftträdelsebestämmelsen Som framgår ovan anser utskottet att Ålands kommunförbund från början bör tillförsäkras tillräckliga och stabila verksamhetsförutsättningar och att det därför inte skall vara möjligt att utträda ur förbundet under dess första verksamhetstid. Av denna orsak och då utträde enligt förslaget i 96 § skall kunna ske vid ett årsskifte föreslår utskottet att utträde skall kunna bli gällande tidigast den 1 januari 2003, d.v.s. först sedan förbundet varit verksamt i fem år.

2. Landskapslag om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

2 § Enligt framställningen skall en kommunal folkomröstning alltid anordnas på en söndag, dock inte på tolv olika angivna helgdagar om dessa infaller på en söndag. Utskottet konstaterar att det knappast är ändamålsenligt att anordna folkomröstningar på vissa speciella helgdagar men anser samtidigt att den kommun som beslutar om att anordna en folkomröstning fritt bör kunna bestämma den med hänsyn till de lokala förhållandena mest ändamålsenliga tidpunkten för folkomröstningen.

3 § Enligt framställningen skall kommunfullmäktige bl.a. besluta om röstsedlarnas antal. Eftersom det av 3 mom. framgår att de olika alternativen i folkomröstningen skall föreläggas på en och samma valsedel, vilket utskottet understöder, bör bestämmelsen om röstsedlarnas antal utgå. Övriga ändringsförslag är av språklig natur.

4 § I konformitet med bestämmelserna i vallagstiftningen föreslås 2 mom. kompletterat.

5 § Ändringsförslaget görs i förtydligande syfte. Även om flera röstningsområden kan ha ett gemensamt röstningsställe skall det finnas en särskild röstningsnämnd för varje område.

6 § Ändringsförslaget görs i förtydligande syfte.

7 § Utskottet föreslår att den kommunala centralnämnden skulle ha rätt att besluta om i vilken form och i vilken tidning eller vilka tidningar som annons om en folkomröstning publiceras.

8 § Som framgår av den allmänna motiveringen förbereds för närvarande ändringar av vallagstiftningen. I de riksomfattande valen har redan bestämmelserna om röstlängder och basförteckningar ändrats och ett system med rösträttsregister införts. Motsvarande ändringar torde bli aktuella inför kommande lagtings- och kommunalval. I samband med dessa ändringar blir det även nödvändigt att ändra denna paragraf.

10 § Ändringsförslaget i 2 mom. föranleds av att endast en röstsedel enligt 3 § 3 mom. skall användas vid en folkomröstning.

Utskottet föreslår att 3 mom. utesluts som överflödigt. Utskottet utgår från att den kommun som anordnar en kommunal folkomröstning tillser att förtryckta adresser finns på ytterkuverten.

12 § Enligt landskapslagen om lagtingsval och kommunalval är en röstsedel ogiltig om på denna gjord anteckning ändrats. Samma bestämmelse ingår nu i lagförslagets 12 §. Utskottet konstaterar att kravet på att en anteckning på en röstsedel inte får ändras är oskäligt strängt. Det förekommer fall där väljaren klart och tydligt makulerar sin första anteckning och inför en tydlig ny anteckning. Då väljarens avsikt i detta fall klart framgår

bör enligt utskottets åsikt en sådan ändring inte innebära att röstsedeln måste förkastas. Så är inte heller fallet i de riksomfattande valen eller omröstningarna. Utskottet föreslår därför att detta kriterium för en röstsedels ogiltighet utgår ur lagtexten och anser att motsvarande ändring bör beaktas även i samband med att lagstiftningen om lagtingsval och kommunalval revideras.

16 § En kommunal folkomröstning kan anordnas i samband med andra val eller en separat dag. Anordnas folkomröstningen i samband med ett annat val finns det risk för att röstsedlarna för valet respektive folkomröstningen sammanblandas. I syfte att undvika detta föreslår utskottet att det i lagtexten bestäms att röstsedlar för en folkomröstning skall tryckas i en färg som avviker från övriga valsedlar. Utskottet föreslår att röstsedlarna vid folkomröstningar skall vara tryckta på gult papper.

17 § I paragrafens motivering anger landskapsstyrelsen att valmyndigheterna har rätt att skicka tjänsteförsändelser. Systemet med tjänsteförsändelser upphörde för flera år sedan. Också de postavgifter som sammanhänger med folkomröstningen skall därför erläggas av kommunen.

18 § Paragrafen föreslås kompletterad och förtydligad.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget inbegärde den 10 november 1997 lagutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Bengt Häger, lagberedningssekreteraren Michaela Segerström, ordföranden Terese Åsgård från kommunala avtalsdelegationen samt vice ordföranden Bjarne Pettersson och sekreteraren Laila S. Flink från kommunala samarbetsnämndens arbetsutskott, den sistnämnda även i egenskap av sekreterare i kommunala avtalsdelegationen.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Wickström-Johansson, vice ordföranden Jansson samt ledamöterna Sirén, Sjöblom och Söderholm.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att lagtinget antar de i framställningen
ingående lagförslagen i följande lydelse:

1)

LANDSKAPSLAG
om ändring av kommunallagen
för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut

ändras rubriken till 30 §, 30 § 1 mom., rubriken till 96 §, 96 § 2 mom. samt 105 § kommunallagen den 25 september 1997 för landskapet Åland (73/97) samt fogas till lagen en ny 30a § och till 100 § ett nytt 3 mom. som följer:

30 §

(Lika som i framställningen).

30a §

Rösträtt i kommunal folkomröstning

(1 mom. lika som i framställningen).

Rösträtt har även den som saknar åländsk hembygdsrätt men uppfyller i 1 mom. 1 och 2 punkten angivna kriterier och som före röstningsårets början har haft en kommun i landskapet som hemkommun under de tre åren närmast före omröstningsåret.

96 §

Bildande, anslutning och utträde

Varje kommun är skyldig att ansluta sig till Ålands kommunförbund. Om en kommun önskar utträda skall kommunen skriftligen meddela Ålands kommunförbund detta. Medlemskapet upphör den 31 december det år som följer efter det år då kommunen meddelade om utträdet. Kommunförbundet och den utträdande kommunen kan dock komma överens om en annan tidpunkt.

(3 mom. utesluts).

100 §

Uppgifter

Även om en kommun utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är den bunden av de tjänste- och arbetskollektivavtal som ingås mellan de kommunala avtalsparterna i landskapet.

105 §

Finansiering

(1 mom. lika som i framställningen).

En kommun som utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är trots utträdet skyldig att delta i finansieringen av avtalsdelegationens verksamhet.

Avtalsdelegationen har rätt att uppbära en skälig ersättning för de tjänster som den utför åt kommuner eller kommunalförbund. Grunderna för ersättningen fastställs av Ålands kommunförbund.

(Ikraftträdelsebestämmelsens 1 mom. lika som i framställningen).

Utträde ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § kan bli gällande tidigast den 1 januari 2003.

2) **LANDSKAPSLAG**
om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

(Lika som i framställningen).

2 §

Tidpunkt och plats för folkomröstning

En folkomröstning ordnas den söndag som kommunfullmäktige bestämmer.
(*Uteslutning*).

(*Uteslutning*). Den indelning i röstningsområden som senast har fastställts med stöd av 2 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval (39/70) skall iakttas. Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe.

3 §

Beslut om att ordna folkomröstning

(*Uteslutning*) Beslut om att ordna folkomröstning skall fattas minst 60 dagar före den dag omröstningen skall ske.

Av kommunfullmäktiges beslut skall framgå tidpunkten för omröstningen, den fråga omröstningen avser samt de alternativ som föreläggs väljarna. I beslutet skall *röstsedlarnas innehåll och utseende fastställas*.

De alternativ som föreläggs väljarna anges på samma röstsedel. Den röstande skall alltid ha möjlighet att ge uttryck för att han *eller hon* inte stöder något av alternativen.

4 §

Initiativ till folkomröstning

(1 mom. lika som i framställningen).

Under personernas egenhändiga underskrifter skall deras namn, *titel*, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt.

5 §

Valmyndigheter

Valmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralnämnden, om vilken det finns bestämmelser i 5 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval, samt röstningsnämnden. Kommunfullmäktige skall i god tid före folkomröstningen för varje röstningsområde (*uteslutning*) tillsätta en röstningsnämnd. När röstningsnämnden utses skall i tillämpliga delar 6 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval om tillsättande av valnämnder iakttas.

6 §

Kommunala centralnämndens sammanträden

Kommunala centralnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden för att handlägga i denna lag föreskrivna uppgifter senast en månad före röstningsdagen, den 20 dagen före röstningsdagen, onsdagen före röstningsdagen, röstningsdagen och dagen efter röstningsdagen samt i övrigt vid behov.

7 §

Meddelande om folkomröstning

Kommunala centralnämnden skall i god tid före omröstningen tillkännage den fråga folkomröstningen avser och tiden för folkomröstningen, röstningsområdenas röstningsställen, förfarandet vid folkomröstningen samt de alternativ som folkomröstningen gäller på det sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen samt genom annonsering på det sätt som centralnämnden beslutar.

(2 mom. lika som i framställningen).

8 och 9 §§

(Lika som i framställningen).

10 §

Brevröstning

(1 mom. lika som i framställningen).

Efter att den röstberättigade gjort sin röstningsanteckning skall röstsedeln (*uteslutning*) inneslutas i valkuvertet. Därefter skall den röstberättigade fylla i och egenhändigt underteckna följbrevet, innesluta valkuvertet och följbrevet i ytterkuvertet och returnera detta under den adress som kommunala centralnämnden har angett så att det kommer fram senast klockan 19.00 onsdagen före röstningsdagen.

(3 mom. *utesluts*).

11 §

(Lika som i framställningen).

12 §

Röstsedels ogiltighet

En röstsedel är ogiltig

- 1) om valkuvertet innehåller flera än en röstsedel,
- 2) om valkuvertet är öppet eller upptar obehörig anteckning om den röstande eller annat obehörigt,
- 3) om på röstsedeln gjorts *anteckningar* vid flera än ett av alternativen så att det inte fullt tydligt framgår vilket av alternativen som avses,
- 4) (*uteslutning*) om röstsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om däri gjorts annan obehörig anteckning,
- 5) om såsom röstsedel har använts något annat än en röstsedel som erhållits av kommunen samt

6) om den inte är stämplad.

(2 mom. lika som i framställningen).

13 §

F a s t s t ä l l a n d e av resultatet

Kommunala centralnämnden fastställer resultatet av folkomröstningen. I beslutet om *fastställande* av resultatet får ändring inte sökas genom besvär.

14 och 15 §§

(Lika som i framställningen).

16 §

Tryckning av röstsedlar och brevröstningshandlingar

Kommunen låter trycka de röstsedlar samt tillverka de brevröstningshandlingar som används vid en folkomröstning. Av röstsedeln skall framgå hur den skall vikas ihop och den skall vara sådan att rösthemligheten tryggas. *Röstsedeln skall tryckas på gult papper.*

(2 mom. lika som i framställningen).

17 §

(Lika som i framställningen).

18 §

Övriga bestämmelser

Vid folkomröstningar skall utöver denna lag i tillämpliga delar iakttas 5 §, 17 § 1 och 3 mom., 18 §, 38 § 2 och 3 mom., 39 - 43 §§, 44 § 1 och 2 mom., 46 §, 48 § 1- 4 mom., 49 §, 49a § 1 mom., 54b § 2 mom., 55 §, 55a §, 56 §, 69 §, 70 §, 73 §, 86 § och 87 § 2 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval. Bestämmelserna i 87 § 2 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval gäller dock inte tiden för returnering av brevröstningshandlingar enligt 10 § 2 mom. och bestämmelsen i 55a § gäller inte tidpunkten då kommunala centralnämnden skall påbörja rösträkningen.

19 §

Närmare föreskrifter

Landskapsstyrelsen meddelar vid behov genom *landskapsförordning* närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Mariehamn den 2 december 1997

Ordförande

Lotta Wickström-Johansson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

10

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records.

2. It is essential to ensure that all data is entered correctly and consistently.

3. Regular audits should be conducted to verify the integrity of the information.

4. Proper labeling and organization of files are crucial for easy retrieval.

5. Security measures must be implemented to protect sensitive data from unauthorized access.

6. Backup procedures should be established to prevent data loss in the event of a disaster.

7. Training for staff is necessary to ensure they understand the correct procedures.

8. Clear communication channels should be maintained for reporting any issues.

9. The document concludes by emphasizing the need for continuous improvement.

10. It is recommended that these guidelines be reviewed and updated as needed.

11. The final section provides contact information for further assistance.

12. Thank you for your attention to this important matter.

13. We look forward to your feedback and suggestions.

14. Your cooperation is appreciated.

15. Sincerely,
[Signature]

16. [Name]
[Title]

17. [Address]
[City, State, Zip]

18. [Phone Number]